

Пустовар Владислав Володимирович

Трансформація політико-економічних інститутів України: безпековий вимір та виклики воєнного часу

УДК 32:33:351/354:338.2:355.02(477)

DOI [https://doi.org/10.24195/2414-](https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-6.11)

9616.2025-6.11

Стаття поширюється на умовах ліцензії

CC BY 4.0

Пустовар Владислав Володимирович
докторант кафедри політичних наук
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
ORCID: 0009-0001-9790-0210

Актуальність дослідження визначається масштабною трансформацією політичних та економічних інститутів України під впливом війни та гібридних загроз. Воєнні умови змінюють формат державного управління, посилюючи значення економічної стійкості, інституційної взаємодії та ефективного стратегічного контролю. Економічна безпека дедалі більше інтегрується у політичну архітектуру національної безпеки.

Метою статті є аналіз трансформації політико-економічних інститутів України в умовах війни, визначення особливостей нової моделі інституційної координації та ролі ключових державних органів у забезпеченні економічної безпеки. Дослідження також спрямоване на оцінку політичної відповідальності у сфері управління ризиками та безпековими процесами.

Методологічну основу становлять системний та інституційний підходи, доповнені порівняльним аналізом, структурним аналізом та елементами сценарного прогнозування. Значна увага приділена аналізу нормативних актів та наукових праць, що дозволило реконструювати ключові напрями інституційних змін у сфері економічної безпеки.

Результати дослідження показують суттєве розширення функцій РНБО, яка перетворилася на центр кризового управління, відповідальний за санкції, фінансову координацію та захист критичної інфраструктури. Міністерство економіки перейшло до режиму оперативного управління воєнною економікою, а Міністерство фінансів і НБУ зміцнили позиції як суб'єкти фінансової та монетарної безпеки, формуючи нову модель міжінституційної взаємодії.

Стаття обґрунтовує необхідність створення єдиного координаційного центру економічної безпеки для об'єднання прогнозування, моніторингу та реагування на загрози. Показано потребу у змінній моделі політичної відповідальності, що включає незалежний аудит, посилений парламентський і громадський контроль та інтеграцію стратегічного планування у процес ухвалення рішень.

У висновках зазначено, що модернізація інститутів економічної безпеки можлива за умов поєднання політичного лідерства, професійності державного апарату та міжнародної підтримки. Війна прискорила перехід до адаптивної моделі управління, однак довгострокова стійкість вимагає переходу до стратегічної моделі та інституційного закріплення нових практик. Перспективним напрямом подальших досліджень є формування комплексної системи політико-економічної безпеки у післявоєнний період.

Ключові слова: економічна безпека, політичні інститути, інституційна координація, національна стійкість, воєнна економіка, гібридні загрози, публічна політика.

Вступ. Сучасні умови повномасштабної війни спричинили безпрецедентну трансформацію політичних та економічних інститутів України, що безпосередньо вплинуло на ефективність системи економічної безпеки. Традиційні механізми державного управління, побудовані на нормативно-бюрократичній моделі, виявилися недостатніми для реагування на багатовимірні воєнні та гібридні загрози. Відсутність цілісної та узгодженої моделі координації між ключовими інституціями створює ризики фрагментації політики, зниження оперативності та нестачі стратегічної передбачуваності у сфері економічної безпеки.

Проблема ускладнюється дисбалансом між зростаючою політичною централізацією, необхідною в умовах війни, та потребою у збереженні демократичних механізмів контролю й відповідальності. Водночас немає інституційно закріпленої системи стратегічного планування та оцінювання рішень, що впливають на економічну стійкість держави. Це формує потребу в науковому аналізі трансформації політико-економічних інститутів,

переосмисленні їхніх функцій та обґрунтуванні створення єдиного координаційного центру економічної безпеки як умови підвищення ефективності державної політики в умовах тривалих безпекових загроз.

Мета та завдання. Метою дослідження є аналіз трансформації політико-економічних інститутів України в умовах війни та гібридних загроз та визначення особливостей нової моделі інституційної координації у сфері економічної безпеки. Для досягнення цієї мети сформульовано такі завдання: охарактеризувати зміни у функціях ключових органів державної влади, оцінити посилення міжінституційної взаємодії, визначити чинники переходу до кризового управління, обґрунтувати необхідність створення єдиного координаційного центру економічної безпеки та проаналізувати оновлені підходи до політичної відповідальності у сфері безпекового управління.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є системний та інституційний підходи, які дозволяють розглядати політичні й економічні

інститути як взаємопов'язані елементи державного механізму, що трансформуються під впливом воєнних та гібридних загроз. У роботі застосовано методи порівняльного аналізу для зіставлення функцій ключових органів державної влади в довоєнний та воєнний періоди, структурно-функціональний метод для визначення змін у їхній інституційній ролі, а також елементи сценарного прогнозування для оцінки можливих моделей розвитку системи економічної безпеки. Крім того, використано аналіз нормативно-правових актів, офіційних документів, аналітичних звітів і наукових досліджень, що забезпечило комплексне відтворення інституційних процесів в Україні.

Результати. Інституційна модернізація системи економічної безпеки України постає як ключовий процес, від якого залежить результативність державного управління, рівень політичної стійкості та здатність національної економіки реагувати на внутрішні й зовнішні виклики. У сучасних умовах економічна безпека розглядається не лише як набір макроекономічних чи фінансових параметрів, а як комплексна характеристика державного механізму, що охоплює політичні, інституційні, правові, комунікаційні та безпекові виміри.

Сучасні виклики інституційній архітектурі економічної безпеки зумовлені комплексом системних загроз. Йдеться про воєнну агресію, знищення промислового потенціалу, дестабілізацію логістичних ланцюгів, зростання державного боргу, міграційні втрати трудових ресурсів і енергетичну вразливість. Однак основна проблема полягає не лише в матеріальних збитках, а у функціональній напрузі між державними інститутами, що забезпечують економічну стабільність. У мирний період ця система ґрунтувалася на нормативно-бюрократичній моделі управління, де компетенції були чітко розмежовані. Воєнні умови вимагали створення більш гнучкої системи прийняття рішень, що базується на кризовому менеджменті, швидкій координації та політичній волі [5].

Одним із важливих викликів постала потреба у новому осмисленні ролі Ради національної безпеки і оборони України як провідного координаційного центру в системі національної безпеки. Історично діяльність РНБО була зосереджена переважно на питаннях оборони та безпеки, а також на широкому спектрі їхніх проявів у державній політиці.

В умовах війни її роль значно розширилася, охопивши стратегічне управління економічними процесами, що безпосередньо впливають на національну стійкість. РНБО стало інституційним ядром кризового управління, у межах якого формується політика санкцій, контроль за критичною інфраструктурою, координація фінансових потоків оборонного призначення і протидія економічним злочинам, пов'язаним із державним сектором. У цьому контексті економічна безпека інтегрується в політичну

архітектуру національної безпеки як стратегічна функція держави.

Важливою особливістю стала активізація взаємодії РНБО з Національним банком України, Міністерством фінансів та Міністерством економіки, що сформувало нову модель міжінституційної координації. Такий формат співпраці демонструє зміщення центру ухвалення стратегічних рішень у бік політико-безпекового рівня, де економіка трактується як ключовий фронт державної стійкості. Ця динаміка узгоджується зі світовою тенденцією securitization есопому, у межах якої економічні процеси дедалі більше розглядаються як складова національної безпеки, а не лише економічного розвитку.

Другим суттєвим аспектом виступає зміна ролі Міністерства економіки України, яке в умовах війни фактично перейшло від стратегічного планування до режиму кризового управління. Його пріоритетами стали забезпечення базових економічних процесів, підтримка підприємницької діяльності, посилення експортних можливостей та розроблення інструментів функціонування воєнної економіки.

Міністерство економіки перетворилося на ключову інституцію-посередника між державними структурами, бізнесом і міжнародними партнерами. Саме воно координує взаємодію з провідними міжнародними фінансовими інституціями, зокрема Світовим банком, ЄБРР, ЄІБ та МВФ, що має вирішальне значення для збереження макрофінансової стабільності. У такому форматі Міністерство фактично перебрало на себе функції, які в класичних воєнних моделях виконували спеціальні урядові економічні штаби.

Особливої уваги заслуговує еволюція функцій Міністерства фінансів України, яке в умовах воєнної економіки стало центральним координатором фінансової стійкості держави. Його діяльність зосереджена на забезпеченні платоспроможності державного сектору, управлінні борговими зобов'язаннями та контролі за ефективним використанням міжнародної допомоги. У воєнний період фінансова політика спрямовується не на розвиток, а на підтримання життєздатності держави, тому Міністерство фактично виконує роль кризового центру мобілізації ресурсів.

У цьому контексті посилилися функції Національного банку України, який взяв на себе завдання, що виходять за межі традиційної монетарної політики. НБУ виступає не лише регулятором банківської системи, а й провідним суб'єктом забезпечення фінансової безпеки держави. У перші місяці повномасштабного вторгнення він стабілізував національну валюту шляхом запровадження адміністративних обмежень, зупинив відтік капіталу та створив механізми валютної підтримки для критично важливого імпорту. Антикризові рішення НБУ стали прикладом інтеграції монетарних інструментів із завданнями національної безпеки.

Окремий виклик становить інституційна втома державного апарату, що проявляється у надмірній концентрації повноважень і ризику втрати прозорості. Політична централізація в умовах війни є природним процесом, однак вона потребує контролю і балансів. Дослідники, зокрема В. Ліпкан, звертають увагу на необхідність формування системи стратегічного управління, у якій економічна безпека поєднується з демократичним контролем. Йдеться про створення сталих механізмів підзвітності, які дозволять уникнути деградації інституцій після завершення війни. Без формування таких механізмів ризику авторитарного ухилу та олігархічного реваншу залишаються високими [6].

У воєнних умовах відбувається і переосмислення значення міжнародної підтримки як складової інституційної архітектури економічної безпеки держави. Українські інституції адаптували свою діяльність до режиму постійного залучення зовнішнього фінансування, що вимагає високого рівня довіри з боку міжнародних партнерів. Міністерство фінансів та Міністерство економіки у взаємодії з Національним банком створили систему прозорого обліку та звітності щодо використання міжнародної допомоги.

Ця практика має не лише економічну, а й політичну вагу, оскільки засвідчує спроможність України діяти як відповідальний актор у глобальній системі безпеки. У такому контексті інституційна модернізація означає не тільки внутрішнє укріплення державних структур, а й поступову інтеграцію в європейську модель економічного управління.

Післявоєнна перспектива розвитку інституцій економічної безпеки передбачає поступовий перехід від кризового управління до стратегічного планування, заснованого на принципах відкритості, стійкості та відповідальності. Відновлення інфраструктури, формування системи воєнних і післявоєнних гарантій, реструктуризація боргу та створення сприятливого інвестиційного середовища вимагатимуть оновлення управлінських механізмів [13].

У цьому контексті важливого значення набуває роль РНБО як органу, що забезпечує стратегічне прогнозування та інтеграцію безпекової й економічної політики. Міністерство економіки має відігравати функцію центру формування оновленої моделі інклюзивного економічного розвитку, тоді як Міністерство фінансів та Національний банк України виступатимуть гарантами фінансової стійкості й інституційної довіри.

Сучасна інституційна архітектура економічної безпеки України формується у динамічному середовищі, де політичні рішення мають безпосередні економічні наслідки. Це створює нову якість взаємозалежності між політикою, економікою і безпекою. Модернізація відбувається не шляхом створення нових структур, а через перегляд функцій,

механізмів і логіки взаємодії між наявними інститутами [2].

Кінцевим результатом цього процесу має стати формування адаптивної держави, здатної не лише оперативно реагувати на загрози, а й передбачати їхній розвиток. Український досвід свідчить, що інституційна модернізація в умовах війни можлива лише за умови поєднання політичного лідерства, технократичної спроможності та зовнішньої підтримки. У таких умовах вибудовується нова парадигма економічної безпеки як політичного процесу, у якому стійкість держави постає результатом взаємодії інституцій, суспільної довіри та стратегічного бачення.

Потреба у створенні єдиного координаційного центру економічної безпеки зумовлена складністю сучасної системи управління безпековими процесами, фрагментарністю відповідальності різних органів державної влади та необхідністю інтеграції стратегічного аналізу, моніторингу і реагування на загрози. У структурі українського державного управління питання економічної безпеки наразі розпорошені між різними інституціями, що належать до сфери економічної, фінансової, енергетичної, митної та правоохоронної політики.

Єдиний координаційний центр економічної безпеки має розглядатися як системоутворюючий політичний інститут, покликаний забезпечити взаємодію між урядовими структурами, правоохоронними органами, аналітичними інституціями та приватним сектором. У сучасних умовах гібридних загроз, економічних диверсій, фінансових маніпуляцій і зовнішнього тиску економічна безпека не може бути предметом лише секторального управління. Вона потребує інтегративного підходу, який об'єднає прогнозування, запобігання, протидію і відновлення у межах єдиного аналітичного циклу.

Україна, зіштовхуючись із багатомірними загрозами (від російської агресії та енергетичної вразливості до корупції і тіньових фінансових потоків) має особливо гостру потребу в інституціоналізації такого органу. Його створення підсилить не лише аналітичну спроможність держави, а й рівень підзвітності суб'єктів, що ухвалюють політичні рішення.

Політична доцільність створення координаційного центру визначається також переходом до моделі мережевого управління, коли горизонтальні зв'язки між державними, громадськими та приватними структурами замінюють традиційні ієрархічні форми. Такий центр міг би стати ядром інформаційно-аналітичної мережі, що забезпечує обмін даними між регіонами, міністерствами і секторами. Його завданням було б не лише реагування на кризи, а й формування довгострокової політики економічної безпеки, інтегрованої у загальну систему національної безпеки.

Разом з тим, реформа політичної відповідальності за безпекові рішення є важливою передумо-

вою ефективного функціонування системи економічної безпеки. В умовах зростання комплексності ризиків традиційні механізми політичної відповідальності виявляються недостатніми. Економічна безпека вимагає створення спеціалізованих форм політичної відповідальності, які враховують довготривалі наслідки рішень, що ухвалюються у сфері макроекономічного прогнозування, державних фінансів, інвестиційної політики та протидії економічним злочинам [4].

В українських умовах простежується брак цілісного та системного підходу до оцінювання результативності рішень у сфері безпеки. Політичні діячі фактично несуть лише політичну, але не інституційну відповідальність за наслідки своїх дій у площині економічної безпеки. Це створює ризик домінування короткострокової логіки ухвалення рішень, продиктованої поточними політичними інтересами, а не орієнтацією на довгострокову стабільність.

Реформування механізмів політичної відповідальності вимагає запровадження чітких критеріїв оцінки рішень, що впливають на безпекові параметри, створення незалежних наглядових та аудиторських структур, а також правового закріплення процедур парламентського і громадського контролю. Такий підхід сприятиме підвищенню прозорості, передбачуваності та стратегічності державної політики у сфері економічної безпеки [1].

Важливу роль у формуванні нової моделі політичної відповідальності відіграє інституціоналізація стратегічного планування. Рішення у сфері безпеки повинні ґрунтуватися на сценарному аналізі, прогнозах та індикаторах ризику. Такий підхід передбачає розширення компетенцій аналітичних центрів і створення експертних рад при урядових структурах. У цьому контексті слід враховувати досвід скандинавських країн, де політична відповідальність за ризикові рішення реалізується через прозорість процедур, обов'язкову публікацію стратегічних оцінок і незалежний аудит результатів політики. Упровадження подібних стандартів в Україні сприятиме підвищенню довіри до політичних інститутів і зміцненню демократичного контролю над процесами забезпечення безпеки [3].

Реформування політичної відповідальності неможливе без модернізації політичної культури. Відповідальність у сфері безпеки має розглядатися не лише як юридичний чи адміністративний інструмент, а як складова етичного виміру політики. Політичні діячі повинні усвідомлювати довготривалі наслідки прийнятих рішень, а громадськість – вимагати прозорості, професійності та стратегічності в управлінні безпековими процесами. Такі зміни здатні трансформувати політичну відповідальність у дієвий механізм формування якісної та передбачуваної політики економічної безпеки.

Висновки. Війна спричинила глибоку трансформацію політичних та економічних інститутів

України, змінивши їхню функціональну логіку та посиливши потребу в оперативному, скоординованому та безпеково орієнтованому управлінні. РНБО, Міністерство економіки, Міністерство фінансів та Національний банк України отримали розширені повноваження, перейшовши до режиму кризового менеджменту, що забезпечив стабілізацію ключових секторів та підвищення стійкості держави. Міжінституційна координація стала центральним інструментом забезпечення економічної безпеки, інтегруючи політичні, фінансові та монетарні рішення у єдиний управлінський контур.

Доведено доцільність створення єдиного координаційного центру економічної безпеки як системуючого інституту, здатного забезпечити прогнозування, моніторинг і оперативне реагування на комплекс загроз. Встановлено, що ключовими умовами стійкості державної політики у цій сфері є прозорість процедур, баланс централізації та демократичного контролю, професійність державного управління та достатній рівень політичної відповідальності. Інституційна модернізація повинна ґрунтуватися на довгострокових стратегічних підходах і поєднанні внутрішнього реформування з міжнародною підтримкою.

Перспективними напрями майбутніх наукових розвідок є розроблення комплексної моделі політико-економічної безпеки України у післявоєнний період, оцінювання ефективності міжінституційної взаємодії в умовах відбудови, дослідження впливу міжнародних партнерств на стійкість державних інститутів, а також формування критеріїв та показників оцінки політичної відповідальності у сфері безпекового управління. Це дозволить доповнити теоретичні засади та виробити практичні рекомендації для побудови сучасної системи економічної та політичної стійкості України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аудиторська політика суб'єктів аудиторської діяльності в умовах сталого розвитку / Л. Г. Ліпич та ін. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2022. Т. 2, № 43. С. 39–45. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3580>
2. Бервено О., Броницький О., Бервено С. Актуалізація інституційної методології дослідження економічної безпеки в умовах глобальної невизначеності. *Комунальне господарство міст*. 2023. Т. 2, № 176. С. 19–28. URL: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2023-2-176-19-28>
3. Воротилова І. С. Трансформація стратегії національної безпеки Скандинавських країн: досвід для України. *Політичне життя*. 2024. № 2. С. 31–40. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.2.4>
4. Економічна безпека України в умовах високих воєнних ризиків та глобальної нестабільності / Я. Базилук та ін. *Нац. ін-т стратег. дослідж.*, 2025. URL: <https://doi.org/10.53679/niss-analytrep.2025.03>

5. Калініченко Л. Л., Багмут Л. С., Єгорова Ю. В. Інституціоналізація економічної безпеки України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2021. № 72-73. С. 56–66. URL: <https://doi.org/10.18664/btie.72-73.280362>

6. Ліпкан В. Геостратегія сучасної української держави: чинники впливу. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. № 4(64). С. 70–84. URL: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-4\(64\)-10](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-4(64)-10)

7. Петруненко Я. Міжнародні безпекові угоди України: економічна архітектура підтримки та перспективи реалізації. *Social development: economic and legal issues*. 2025. № 6. URL: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.6.10>

8. Про внесення змін до Положення про Міністерство економіки України : Постанова Каб. Міністрів України від 27.09.2022 № 1064 : станом на 24 лип. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1064-2022-п#Text>

9. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Каб. Міністрів України від 20.08.2014 № 375 : станом на 13 трав. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п#Text>

10. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV : станом на 28 серп. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>

11. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 05.03.1998 № 183/98-ВР : станом на 30 серп. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр#Text>

12. Савіцька С. І. Інвестиційна складова економічної безпеки України в умовах війни. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2023. № 38. С. 150–153. URL: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2023-1.22>

13. Соколов О. Економічна безпека України в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2025. Т. 1, № 86. С. 277–281. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.41>

14. Сімахова А. О., Грицик Т. О. Сучасна транснаціоналізація економіки України. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 4(98). С. 64–68. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2021-4\(98\)-64-68](https://doi.org/10.26642/ema-2021-4(98)-64-68)

15. Kalyuzhna N., Khodzhaian A., Baron I. Economic security of Ukraine under the destructive influence of exogenous determinants. *Naukovyi visnyk natsionalnoho hirnychoho universytetu*. 2023. № 2. С. 161–170. URL: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2023-2/161>

16. Motyl A. J. Can Ukraine have a history?. *Problems of Post-Communism*. 2010. Т. 57, № 3. С. 55–61. URL: <https://doi.org/10.2753/ppc1075-8216570305>

17. Rosetti N. Do European trade unions foster social solidarity? Evidence from multilevel data in 18 countries. *Industrial relations journal*. 2019. Т. 50, № 1. С. 84–101. URL: <https://doi.org/10.1111/irj.12242>

18. Stiglitz J. Interest rates, risk, and imperfect markets: puzzles and policies. *Oxford review of economic policy*. 1999. Т. 15, № 2. С. 59–76. URL: <https://doi.org/10.1093/oxrep/15.2.59>

REFERENCES:

1. Lypych, L. H., et al. (2022). Audytorska polityka subiektiv audytorskoj diialnosti v umovakh staloho rozvytku [Audit policy of audit entities in conditions of sustainable development]. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2(43), 39–45. <https://doi.org/10.55643/fcaptrp.2.43.2022.3580> [in Ukrainian].

2. Berveno, O., Bronytskyi, O., & Berveno, S. (2023). Aktualizatsiia instytutsiinoi metodolohii doslidzhennia ekonomichnoi bezpeky v umovakh hlobalnoi nevyznachennosti [Actualization of the institutional methodology of economic security research under global uncertainty]. *Komunalne Hospodarstvo Mist*, 2(176), 19–28. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2023-2-176-19-28> [in Ukrainian].

3. Vorotilova, I. S. (2024). Transformatsiia stratehii natsionalnoi bezpeky Skandinavskykh krain: dosvid dlia Ukrainy [Transformation of the national security strategy of Scandinavian countries: experience for Ukraine]. *Politychne Zhyttia*, (2), 31–40. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.2.4> [in Ukrainian].

4. Bazyliuk, Ya., et al. (2025). Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh vysokokh voiennykh ryzykiv ta hlobalnoi nestabilnosti [Economic security of Ukraine under high military risks and global instability]. *Natsionalnyi Instytut Stratehichnykh Doslidzhen*. <https://doi.org/10.53679/niss-analytrep.2025.03> [in Ukrainian].

5. Kalinichenko, L. L., Bahmut, L. S., & Yehorova, Yu. V. (2021). Instytutsionalizatsiia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Institutionalization of Ukraine's economic security]. *Visnyk Ekonomiky Transportu i Promyslovosti*, (72–73), 56–66. <https://doi.org/10.18664/btie.72-73.280362> [in Ukrainian].

6. Lipkan, V. (2023). Heostrategiia suchasnoi ukrainskoi derzhavy: chynnyky vplyvu [Geostrategy of the modern Ukrainian state: factors of influence]. *Naukovi Pratsi MAUP. Politychni Nauky ta Publichne Upravlinnia*, 4(64), 70–84. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-4\(64\)-10](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-4(64)-10) [in Ukrainian].

7. Petrunenko, Ya. (2025). Mizhnarodni bezpekaovi uhody Ukrainy: ekonomichna arkhitektura pidtrymky ta perspektyvy realizatsii [International security agreements of Ukraine: economic architecture of support and prospects for implementation]. *Social Development: Economic and Legal Issues*, (6). <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.6.10> [in Ukrainian].

8. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2022). Pro vnesennia zmin do Polozhennia pro Ministerstvo ekonomiky Ukrainy: Postanova № 1064 [On amendments to the Regulation on the Ministry of Economy of Ukraine: Resolution No. 1064]. Retrieved July 24, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1064-2022-п#Text> [in Ukrainian].

9. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2014). Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo finansiv Ukrainy: Postanova № 375 [On approval of the Regulation on the Ministry of Finance of Ukraine: Resolution No. 375]. Retrieved May 13, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п#Text> [in Ukrainian].

10. Verkhovna Rada Ukrainy. (1999). Pro Natsionalnyi bank Ukrainy: Zakon Ukrainy № 679-XIV [On the

National Bank of Ukraine: Law No. 679-XIV]. Retrieved August 28, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> [in Ukrainian].

11. Verkhovna Rada Ukrainy. (1998). Pro Radu natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy: Zakon Ukrainy № 183/98-VR [On the National Security and Defence Council of Ukraine: Law No. 183/98-VR]. Retrieved August 30, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр#Text> [in Ukrainian].

12. Savitska, S. I. (2023). Investytsiina skladova ekonomichnoi bezpeky Ukrainy v umovakh viiny [Investment component of Ukraine's economic security during the war]. *Podilskyi Visnyk: Silske Hospodarstvo, Tekhnika, Ekonomika*, (38), 150–153. <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2023-1.22> [in Ukrainian].

13. Sokolov, O. (2025). Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Economic security of Ukraine under martial law]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*, 1(86), 277–281. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.41> [in Ukrainian].

14. Simakhova, A. O., & Hrytsyk, T. O. (2021). Suchasna transnatsionalizatsiia ekonomiky Ukrainy [Modern transnationalization of Ukraine's economy]. *Ekonomika, Upravlinnia ta Administruvannia*, 4(98), 64–68. [https://doi.org/10.26642/ema-2021-4\(98\)-64-68](https://doi.org/10.26642/ema-2021-4(98)-64-68) [in Ukrainian].

15. Kalyuzhna, N., Khodzhaian, A., & Baron, I. (2023). Economic security of Ukraine under the destructive influence of exogenous determinants. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, (2), 161–170. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2023-2/161> [in English].

16. Motyl, A. J. (2010). Can Ukraine have a history? *Problems of Post-Communism*, 57(3), 55–61. <https://doi.org/10.2753/ppc1075-8216570305>

17. Rosetti, N. (2019). Do European trade unions foster social solidarity? Evidence from multilevel data in 18 countries. *Industrial Relations Journal*, 50(1), 84–101. <https://doi.org/10.1111/irj.12242>

18. Stiglitz, J. (1999). Interest rates, risk, and imperfect markets: Puzzles and policies. *Oxford Review of Economic Policy*, 15(2), 59–76. <https://doi.org/10.1093/oxrep/15.2.59>

Transformation of Ukraine's political and economic institutions: security dimension and challenges of wartime

Pustovar Vladyslav Volodymyrovych

Doctoral Student at the Department of Political Science
Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov
Pyrohova str., 9, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0009-0001-9790-0210

The relevance of this study is determined by the large-scale transformation of Ukraine's political and economic institutions under the influence of war and hybrid threats. Wartime conditions are changing the format of public administration, increasing the importance of economic stability, institutional interaction and effective strategic control. Economic security is becoming increasingly integrated into the political architecture of national security. The purpose of this article is to analyse the transformation of Ukraine's political and economic institutions in wartime, identify the features of the new model of institutional coordination and the role of key state bodies in ensuring economic security. The study also aims to assess political accountability in the field of risk and security management.

The methodological basis consists of systemic and institutional approaches, supplemented by comparative analysis, structural analysis and elements of scenario forecasting. Considerable attention is paid to the analysis of normative acts and scientific works, which made it possible to reconstruct the key directions of institutional changes in the field of economic security.

The results of the study show a significant expansion of the functions of the National Security and Defence Council, which has become a crisis management centre responsible for sanctions, financial coordination and critical infrastructure protection. The Ministry of Economy has switched to operational management of the war economy, while the Ministry of Finance and the NBU have strengthened their positions as actors in financial and monetary security, forming a new model of inter-institutional interaction.

The article justifies the need to create a single coordination centre for economic security to combine forecasting, monitoring and responding to threats. It shows the need for a changed model of political accountability, including independent auditing, enhanced parliamentary and public control, and the integration of strategic planning into the decision-making process. The conclusions indicate that the modernisation of economic security institutions is possible under conditions of political leadership, professionalism of the state apparatus, and international support. The war has accelerated the transition to an adaptive management model, but long-term sustainability requires a transition to a strategic model and institutional consolidation of new practices. A promising area for further research is the formation of a comprehensive system of political and economic security in the post-war period.

Key words: economic security, political institutions, institutional coordination, national resilience, military economy, hybrid threats, public policy.

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 12.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025